

Date: 13th March-2026

O'QUVCHILARDA IJTIMOYIY FAOLLIKNI SHAKLLANYURISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Hamroqulova Nigora Jasurovna
Osiyo xalqaro universiteti talabasi

Annotatsiya : ushbu maqolada o'quvchilarda ijtimoiy faollikni pedagogik ahamiyati, uni shakllantirish usullari yoritiladi. Talim jarayonidagi jamoaviy faoliyat uning ahamiyati, rivojlantirish imkoniyatlari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Talim jarayoni, o'quvchi shaxsi, ijtimoiy kompetensiya, jamoaviy faoliyat, interfaol metodlar.

Hozirgi globalashuv va axborotlashuv jarayonida jamiyat rivoji faol, tashabbuskor va ijtimoiy faol shaxslarni tarbiyalashni talab qilmoqda. Shu sababdan ham talim tizimida o'quvchilarda ijtimoiy faollikni shakllantirish muhim pedagogik faoliyat hisoblanadi.

Ijtimoiy faollik bu- shaxsni jamiyat hayotida faollik bilan ishtirok etishi, ijtimoiy hayotga befarq bo'lmasligi, jamoa bilan hamkorlik qilishi, hamda tashabbus ko'rsatib liderligi tushuniladi.

Pedagogik nuqtai nazardan o'quvchilardan ijtimoiy faollikni shakllantirish birinchi navbatda ularni jamoaviy ishlarga jalb qilish interfaol metodlar orqali jamiyat hayotiga tayyorlash, turli ijtimoiy loyihalar, tadbirlar, turli musoboqalar, olimpiadalar, va loyihaviy ishlarda ishtirok etishi kabilarni talab qilmoqda.

Bu jarayon orqali o'quvchilar jamiyat hayotiga kirib boradilar, turli muammoli vaziyatlarga tanqidiy yondashuvni o'rganadilar, tashabbus ko'rsatishni mas'uliyatli bo'lishni, va hamkorlik qilishni o'quvchilarda rivojlantiradi.

O'quvchi shaxsida ijtimoiy faollikni rivojlantirish- talim jarayonida muhim.

Ijtimoiy faol o'quvchi jamoada ishlay oladi, tashabbuskor, intiluvchan, va mas'uliyatli bo'ladi.

Bunday sifatlarni shakllantirishda o'quvchining pedagogik mahorati, interfaol metodlardan foydalanishi va jamoaviy faoliyatni tashkil etishi katta ahamiyatga ega.

Natijada o'quvchilarda ijtimoiy faollik, mustaqil va tanqidiy fikrlash kabi muhim fazilatlar rivojlanadi.

Shaxsni jamiyatda o'z o'rnini topishi, jamiyatda faol muloqot qilishi, jamiyat bilan jamoa bilan ishlashi ijtimoiy vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilishi hamkorlikda ishlashi bu ijtimoiy kompetensiya.

Ijtimoiy kompetensiyani asosiy qismlari

Muloqot, hamkorlik, mas'uliyat kreativ fikrlash ko'nikmalari.

Jamoaviy faoliyat-bugungi kunda interfaol metodlar orqali rivojlanmoqda.

Masalan .

Date: 13th March-2026

1. Rol o'ynash mashqlari-har bir guruh ichida o'quvchilar muayyan rol oladi(nazoratchi o'qituvchi, o'quvchi) bu orqali o'quvchilarda masuliyat va hamkorlik rivojlanadi.

2. Aqliy hujum(Brainstorming) guruh azolari cheklovsiz fikr beradi asosiysi barcha o'quvchilar o'z fikrini erkin aytadi va faol qatnashadi.

3. Muammoli vaziyat- guruhga qiyin vazifa yoki senariy beriladi bunda o'quvchilar birgalikda fikr bildiradi bu ham jamoaviy faollikni oshiradi.

4. Kommunikativ o'yinlar -so'z zanjiri, hikoyani davom ettirish., ortiqchasini top.. bu orqali o'quvchilarda jamoaviylik, muloqat, tinglash va fikr bildirish ko'nikmalari rivojlanadi.

O'quvchilarda ijtimoiy faollikni shakllantirishning pedagogik asoslari – bu ta'lim jarayonida o'quvchilarning jamiyat hayotida faol ishtirok etishi, tashabbuskorlik ko'rsatishi, ijtimoiy mas'uliyatni his qilishi va ijtimoiy munosabatlarda faol bo'lishini ta'minlaydigan pedagogik shart-sharoitlar, metodlar hamda tamoyillar majmuasidir.

1. Ijtimoiy faollik tushunchasi

Ijtimoiy faollik – bu shaxsning jamiyat hayotida faol ishtirok etishi, jamoat ishlariga qiziqish bildirishi, tashabbus ko'rsatishi va ijtimoiy muammolarni hal qilishga intilishi bilan tavsiflanadigan sifatdir. O'quvchilarda ijtimoiy faollikni rivojlantirish ularning kelajakda faol fuqarolik pozitsiyasiga ega bo'lishida muhim ahamiyat kasb etadi.

2. Ijtimoiy faollikni shakllantirishning asosiy pedagogik tamoyillari

O'quvchilarda ijtimoiy faollikni shakllantirish quyidagi pedagogik tamoyillarga asoslanadi:

- Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tamoyili – har bir o'quvchining qiziqishi, ehtiyoji va individual imkoniyatlarini hisobga olish.

- Faollik va mustaqillik tamoyili – o'quvchilarga mustaqil fikrlash va tashabbus ko'rsatish imkonini yaratish.

- Hamkorlik tamoyili – o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida hamkorlik asosidagi munosabatlarni shakllantirish.

- Ijtimoiy tajribani egallash tamoyili – o'quvchilarni jamoaviy faoliyatga jalb qilish orqali ijtimoiy tajribani boyitish.

3. Ijtimoiy faollikni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari

O'quvchilarda ijtimoiy faollikni rivojlantirish uchun quyidagi pedagogik shartlar muhim hisoblanadi:

1. Jamoaviy faoliyatni tashkil etish – turli loyihalar, to'garaklar va jamoat ishlari orqali o'quvchilarni faoliyatga jalb qilish.

2. Maktab muhitining ijtimoiylashuvga yo'naltirilganligi – maktabda demokratik va hamkorlik muhitini yaratish.

3. Motivatsiyani shakllantirish – o'quvchilarda jamiyatga foydali bo'lish istagini rivojlantirish.

4. Faol metodlardan foydalanish – muammoli ta'lim, interfaol metodlar, loyiha asosida o'qitish kabi usullarni qo'llash.

4. Pedagogik metodlar

Date: 13th March-2026

O'quvchilarda ijtimoiy faollikni shakllantirishda quyidagi metodlar samarali hisoblanadi:

- Loyiha metodi – o'quvchilarni ijtimoiy muammolarni hal qilishga jalb etadi.
- Munozara va debatlar – o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi.
- Rol o'yinlari – turli ijtimoiy vaziyatlarni modellashtirish imkonini beradi.
- Jamoat tadbirlari – ijtimoiy tajriba orttirishga yordam beradi.

5. Ijtimoiy faollikning natijalari

Mazkur pedagogik jarayon natijasida o'quvchilarda quyidagi sifatlar shakllanadi:

- fuqarolik mas'uliyati;
- tashabbuskorlik va liderlik qobiliyati;
- ijtimoiy hamkorlik ko'nikmalari;
- jamiyat muammolariga befarq bo'lmaslik.

Xulosa qilib aytganda, har bir mashg'ulotdan va interaktiv metoddan so'ng qisqa muhokama qilish zarur, bu jamoaning o'zini rivojlantirishga va ijtimoiy faolligini oshirishga yordam beradi.

ADABIYOTLAR:

1. **Karimova V.M.** Ijtimoiy psixologiya. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
2. **Davletshin M.G.** Umumiy psixologiya. – Toshkent: O'qituvchi, 2010.
3. **G'oziyev E.G'.** Pedagogik psixologiya asoslari. – Toshkent: Universitet, 2015.
4. **Abdullaeva D.A.** Oila psixologiyasi. – Toshkent: Sharq, 2017.
5. **Tolipov O'., Usmonboyeva M.** Pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan, 2013.
6. **Ishmuhamedov R.** Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2014.

